

ועידת נצרת המוסד לביטחון ובריאות בעבודה בחברה הערבית

ורדיו א-שאמס, וכן בערצ'י טלוויזיה ורדיו מקומיים. בתחום הבנייה, בוצעו, לראשונה, ביקורים באתרי בנייה קטנים בבנייה פרטית, ביישובים ערביים. כמו כן, במסגרת הפעילות באתרי הבנייה הושם דגש על הגברת המודעות לבטיחות אצל עובדים אשר לרוב הייתה זו להם החשיפה הראשונה לנושא זה. במסגרת הביקור באתר, המדריך הסביר לעובדים על הסיכונים ועל הדרכים לסילוקם, וגם על חשיבות השימוש בציוד מגן אישי.

ניידת ההדרכה של המוסד ל

בתחום הגיהות בוצעו, לראשונה, במהלך שנת 2018 סקרים לאיתור גורמי סיכון בריאותיים בבתי מלאכה לעיבוד שיש, וניטורים סביבתיים לרמות אבק ורעש במקומות אלה, לרבות מתן המלצות ופתרונות יישומיים לצמצום החשיפה לסיליקה, לאור הסיכון שהעובדים בבתי המלאכה לעיבוד שיש חשופים אליו.

סיכום

הפעילות שתוארה לעיל היא חלק קטן מהמאמצים הרבים שהמוסד לבטיחות ולגיהות משקיע בשנים האחרונות בניסיון להגברת המודעות לבטיחות בקרב ציבור העובדים בחברה הערבית, במטרה להוביל לשינוי התפיסה בכל הקשור לבטיחות בעבודה.

בחודש דצמבר 2018 פתח מחוז צפון של המוסד לקורס ממוני בטיחות בנצרת. קורס זה הוא הראשון מסוגו בחברה הערבית וייחודי במתכונתו. המוסד השקיע בשלש השנים האחרונות מאמצים רבים להרחבת פעילותו בקרב החברה הערבית. היוזמה לקורס נולדה מתוך הראייה כי יש להכשיר ממוני בטיחות מתוך חברה זו ולהגדיל את מספר העוסקים בתחום זה.

בעקבות ההתעניינות הגבוהה נרשמו עשרות מועמדים. בסופו של דבר, הקורס נפתח עם כמה עשרות חניכים מהמגזר, ברובם מענף הבנייה והבנייה ההנדסית. בקורס היה ייצוג גם לנשים. השתתפו בו כמה חניכות, מהנדסות בהכשרתן. כמו כן, שולבו בו כמה מרצים מהחברה הערבית, אשר העבירו חלק נכבד מהחומר. בעקבות ההצלחה, נפתח קורס נוסף, באותה המתכונת, במהלך חודש מרץ 2019.

המוסד יצר שיתופי פעולה עם הסתדרות העובדים בכמה מיישורים. הראשון היה שיתוף פעולה לקידום הבטיחות בענף הבנייה, במסגרת ימי עיון והשתלמויות שבוצעו עם הסתדרות עובדי הבנייה. במסגרת זו הודרכו עשרות מנהלי עבודה בבנייה במהלך שלושה ימי עיון.

המחוז יצר קשרים עם ארגונים חברתיים, הפועלים בחברה הערבית, כגון **ארגון מען**, העוסק בזכויות עובדים. שיתוף פעולה זה הוביל לפיתוח וביצוע של תשעה קורסים ל"שגרירי בטיחות" לוער, במסגרת קידום נוער שנפלט ממערכת החינוך. נוסף על ההדרכות הפונטטיות, הדרך מחוז הצפון אלפי עובדים בשפה הערבית בעזרת ניידות בטיחות באתרי בנייה, שבהן נבחרו לומדות המתאימות לאופי הפעילות של המודרכים. תחום נוסף שבו הושם דגש על החברה הערבית בשנה החולפת הוא תחום התקשורת. ניתנו ראיונות בערצ'י מקומיים מובילים, כמו ערוץ הטלוויזיה מוסאווא,

צילון בטיחות ואיכות
44 באינטרנט
www.osh.org.il

בטיחות וגייהות

המוסד לבטיחות ולגיהות
בטיחות ובריאות בעבודה - זה אנחנו.

גיליון 574
מאי-יוני 2019
אייר-סיון תשע"ט

ועידת נצרת - פאנל מקצועי דרכי ההתמודדות עם תאונות העבודה בענף הבנייה בחברה הערבית

שמתחת להן אי אפשר לרדת. לדבריה, הדרך האמיתית לפתרון הבעיה היא חקירה פלילית לצורך הפקת לקחים. ח"כ עבד אל-חכים חאג' יחיא, חבר ועדת העבודה והרווחה ויו"ר ועדת המשנה לבטיחות בבנייה:

הדוברים בכנס, מימין לסי אהריש

הדיון בפאנל החל בהצגת בעיה על ידי העיתונאית לסי אהריש, שעל פיה חל שינוי בתקשורת ובשיח הציבורי בחברה הערבית לגבי נושא תאונות העבודה בכלל, ותאונות העבודה בענף הבנייה בפרט. אף על פי כן, שינוי זה מתרחש רק בתקשורת הערבית, והשיח בתוך החברה

הערבית לא תופס תאוצה בחברה הכללית ולא זוכה לתהודה באמצעי התקשורת הישראליים. נשאלת השאלה מדוע מתרחשות תאונות עבודה כה רבות בחברה הערבית בכלל ובענף הבנייה בפרט. האם מפאת חוסר אמון בממסד נוצר זלזול בחוק? כיצד אפשר לטפל בבעיה זו? האם חינוך לבטיחות מגיל צעיר - חינוך לאחריות אישית ולאחריות החדית - יכול להיות פתרון?

הערבית לא תופס תאוצה בחברה הכללית ולא זוכה לתהודה באמצעי התקשורת הישראליים.

נשאלת השאלה מדוע מתרחשות תאונות עבודה כה רבות בחברה הערבית בכלל ובענף הבנייה בפרט. האם מפאת חוסר אמון בממסד נוצר זלזול בחוק? כיצד אפשר לטפל בבעיה זו? האם חינוך לבטיחות מגיל צעיר - חינוך לאחריות אישית ולאחריות החדית - יכול להיות פתרון?

דחיל אבו זיאד, יו"ר האגף לשוויון חברתי בהסתדרות: "ריבוי תאונות העבודה נוצר מסיבות אידאולוגיות וכלכליות. כלכלת המדינה היא כלכלה ניא-ליברלית, שאינה תומכת במעמד החברתי הנמוך, אלא עובדת רק לטובת בעלי ההון. כך, פוחתות אפשרויות התשלום עבור דירות, וזה בא על חשבון העובדים הפשוטים". ג'קי חורי, כתב ופרשן לענייני ערבים, עיתון "הארץ", ומנהל חדשות רדיו א-שמש: "אין הרתעה בחברה הערבית, ובשל כך, יש יותר עבדות על החוק". לדעת חורי, חלק מהאחריות בנושא זה מוטל על החברה הערבית.

עו"ד גריר ניקולא, "קו לעובד": "בעוד מספר ההרגים בתאונות עבודה בכלל, בישראל, נמוך יחסית למספר ההרגים בתאונות עבודה במדינות האיחוד האירופי, מספר ההרגים בענף הבנייה בארץ גבוה פי 2.5 ממספר ההרגים בענף הבנייה במדינות האיחוד האירופי". לטענת ניקולא, אי אפשר להטיל את האחריות למספר ההרגים על העובד, כפי שאי אפשר להטיל על העובד את האחריות לשכר הנמוך יותר מהשכר המינימלי, זאת, כיוון שיש זכויות בסיסיות

י"ש לתת חשיבות לסוגיית תאונות העבודה. התחלתי ביוזמה של לימוד בטיחות בדרכים בבתי ספר ערביים לתלמידי כיתה י', ואיבבק גם כדי ללמד בטיחות בעבודה בבית הספר. חינוך הוא במקום הראשון, אבל נחוצה גם הרתעה". חאג' יחיא מציע לתחקר את העובדים מיד אחרי התאונה, כדי להוציא מהם את האמת העובדתית, המדויקת ביותר, ולוודא שהוכשר לעבודתם.

מהנדס סלים לחאם: "התאונה היא באחריות קולקטיבית של כל מי שקשור אליה, באופן ישיר ובאופן עקיף". לחאם יצא נגד האמירות "לבטל את הרישיון של הקבלן" וטען שזו גישה שלילית שאינה אפקטיבית, וכי יש צורך למצוא פתרון לקבלנים. הוא מתנגד לקנסות, אך רוצה שתהיה הרתעה והדרכה. לדעתו, החברה הערבית נושאת באחריות לחנך וללמד את צעיריה על בטיחות בעבודה.

המלצות לשיפור ולתיקון המצב הקיים:

ההמלצות שהועלו כללו הצעה לקורס הכשרה שהעובדים יעברו לפני התחלת עבודתם בענף הבנייה. נוסף על כך, תיושם הרתעה, וכן פיקוח ואכיפה של החוקים הקיימים הקשורים בבטיחות העובדים.

לוסי אהריש סיכמה: "הכנס הזה חיזק אצלי את מה שאני מאמינה בו: רק אם נשלב ידדים יחד, נאחד כוחות, נלמד מטעויות ולא נגלגל אחריות, ובעיקר, אם נעבוד יחד, נוכל ליצור שינוי. את הבית אנחנו בונים יחד, ועל כן, הבית הוא של כולנו. אם כולנו נילחם על הביטחון והבטיחות שלו יחד, הוא יוכל להיות הבית הכי בטוח וחזק שיש, תרתי משמע".

אמצעים למניעת נפילה מגובה

שימוש בציוד מגן אישי (צמ"א) בעבודה בגובה הצייל חיים אין-ספור פעמים. אלו הפעמים שעליהן לא שמענו בחדשות ולא קראנו באינטרנט. שימוש נכון בציוד ותחזוקתו, על פי תקנות הבטיחות בעבודה ונדרש בהגדרות היצרן, מונעים וממזערים תאונות עבודה קטלניות.

- עבודה בטוחה בגובה - שלבי מניעה וצמצום ביטול סכנת הנפילה - הורדת העבודה למפלס הקרקע במידת האפשר.
- מניעת נפילה פאסיבית - שימוש במחסומים פיזיים דוגמת מעקות.
- מניעת נפילה אקטיבית - שימוש בעיגון-רתמה-ריסון.
- בלימת נפילה - שימוש בעיגון-רתמה-בלימה, או ברשת. גם כאן חלה חובת הדרכה מקצועית מאושרת, בהתאם לסוג העבודה ותוכנית החילוץ.

בחירת האמצעים משתנה על פי הנסיבות, ולעתים, באותו אתר עבודה יש צורך באמצעים שונים. הפתרונות המועדפים הם אלה המבטלים את סיכוני הנפילה על ידי עמידה על משטחים יציבים ומגודרים כיאות, על ידי מעקות או גידורים תקינים, בהתאם לתחיקה ולתקנה המתאימה. לא בכל מקום אפשר להתקין גידור מגן לאורכו של

150 שנה לגילוי הטבלה המחזורית

הכימי של אטום כל יסוד. מנדלייב הצליח למצוא קשר בין צפיפות היסודות לאופי התגובה שלהם בתהליכים כימיים. את הגילוי הזה הוא ניצל לפיתוח מודל מתמטי, שמאפשר ניבוי של תכונות היסודות על פי צפיפותם. בעת שנבנתה הטבלה, היו המספרים האטומיים לא יותר ממספרים סידוריים, שניתנו ליסודות על פי המסה האטומית שלהם. רק כ-45 שנים מאוחר יותר, בוסס סדר היסודות בטבלה על פי המבנה הפנימי של האטום, ואילו הבסיס השלם לסידור הטבלה המחזורית והסבר הקשר בין המספר האטומי למבנה הפנימי של אטומי היסודות התפתח בשנות השלושים של המאה הקודמת. מדע הכימיה מתבסס על הטבלה המחזורית כאבן יסוד. התפתחות מהירה במדע זה אפשרה לאנושות להתקדם בפיתוח ובייצור חומרים חדשים, תרופות פרמצבטיות, מזון בטוח ומזין יותר, מי שתייה טהורה, דשנים וקוטלי חרקים לשיפור הייצור החקלאי, ייצור דלקים, מוצרי היגיינה ויופי, ועוד.

בתחילת חודש מארס התקיים יום עיון לכבוד 150 שנה לטבלת מנדלייב. גם בתחומי הבטיחות בעבודה אנחנו משתמשים בידע המבוסס על הטבלה המחזורית. בניהות תעסוקתית מתייחסות רוב התקנות לחשיפה ליסודות כימיים, והאמצעים לצמצום רמת החשיפה הם טכניים הנדסיים בעיקרם.

הטבלה המחזורית של היסודות הכימיים היא הסמל הייצוגי ביותר של הכימיה והמדע כולו, כיוון שהיא מכילה את כל היסודות הכימיים הידועים כיום, מההווים את אבני היסוד של היקום. לפני 150 שנה, ב-6 במארס 1869, פרסם הכימאי הרוסי דמיטרי מנדלייב את הטבלה המחזורית הראשונה שלו, והניח את 63 היסודות הידועים באותה תקופה. ב-28 בנובמבר 2016 הכריזה (IUPAC International Union of Pure and Applied Chemistry) על השמות הרשמיים ועל הסמלים של ארבעה יסודות, המגדירים את הטבלה המחזורית הנוכחית עם 118 יסודות.

המדען מנדלייב גילה מחזוריות בתכונות הכימיות של היסודות, כאשר הם מסודרים מן הקל אל הכבד. הטבלה מציגה את כל היסודות לפי המספר האטומי והסמל

המוסד לבטיחות ולגיהות
בטיחות ובריאות בעבודה - זה אנחנו.

www.osh.org.il

מרכז מידע: *9214